

Minnesanteckningar från Styrgruppsmöte Herbarium GB

Datum: 2015-12-15

Plats: Blomman, Botanhuset, Carl Skottsbergs gata 22 B, 413 19 Göteborg

Deltagare: Alexandre Antonelli (från §5) Ellen Larsson
Bente Eriksen Lööf Bengt Oxelman
Per Ericson (via Skype) Claes Persson
Ylva Heed (sekreterare) Ted von Proschwitz
Mari Källersjö

§1 Minnesanteckningar från förra mötet

Inga förslag till ändringar eller kommentarer inkom.

§2 Kommunikationsplan 2016

En **kommunikationsplan i mallform** har inte använts denna gång. En fördel med en sådan är att man får en överblick och vid en utvärdering lätt kan bocka av vad som uppnåtts.

Herbariets hemsida

Herbariets hemsida bör förbättras. Hemsidan bör berätta om vad herbariet har att erbjuda, beskriva herbariets historia, presentera de forskare som byggt upp och använder samlingarna, ge information om personal, pågående forskning och besökare liksom ha en länksamling till samarbetsorganisationer och annat.

Roger Eriksson kommer under 2016 vara anställd till 30% och ska arbeta med utformningen av webbsidan. Sven Toresson kommer också att vara behjälplig med denna. Claes P., Ellen och Claes G. utarbetar innehållet.

Länkar

Herbariet har redan en länk till CETAF, men bör vidare ha länkar till exempelvis GBIF, SAMSA, NAMSA och Flora of Ecuador.

Publikationer

Herbariets resurser nyttjas för olika publikationer och en lista över dessa bör finnas på hemsidan – och kontinuerligt uppdateras. Det finns dock inget lätt sätt att få tag på publikationerna och oturligt nog kan förkortningen GB betyda många andra saker vilket gör letandet efter dem på nätet till en tidsödande process. Många ytterligare studier har använt herbariets material, men inte skrivit detta explicit i artiklarna.

Claes P. har en lista över publikationerna i EndNote. Roger Eriksson kommer att arbeta med att få en fungerande lösning.

Etikettsamlingar och typer

Hemsidan har en länk till Sveriges Virtuella Herbarium där de etiketter som hittills skannats och digitaliserats ligger, men 2 000 typer har också skannat in och de finns inte att söka där. För att se dem måste man gå till Global Plants, JSTOR Plants och dit har inte alla tillgång. Herbariet bör ordna så att typerna kan läggas ut. Ett par tusen bilder som skannats in på försök av Riksarkivet häromåret bör även de läggas ut.

Specify

Markus Englund (NRM) kommer i januari att undersöka förutsättningarna för migrering från herbariets databas (FileMaker) till DINA-systemet (Specify). Att tvätta den inlagda informationen inför övergången kan ta tid, men Claes P. tror att herbariet blir först med att gå över till DINA.

Flora of Ecuadors hemsida

Ska ses över med hjälp av Roger Eriksson, Claes P. och Bertil Ståhl (Uppsala universitet).

Intern kommunikation

När något intresseväckande av något slag dyker upp som har herbariet att göra, kan man passa på att skriva om det och skicka ut inom universitetet (till GU-journalen exempelvis). Bra om det kunde bli återkommande interna nyhetsinslag. 'Syns man, så finns man'.

Synliggörande externt, opinionsbildare

Om nyckelforskare, viktiga både för fakulteten och GU och med ett brett kontaktnät, betonar att herbariet är viktigt för deras forskning, då ökar sannolikheten för att budskapet når fram till beslutsfattare och kan påverka.

Samarbete med Botaniska trädgården och Naturhistoriska museet

U t s t ä l l n i n g

Botaniska trädgården planerar en utställning i Floras Rike i slutet av 2017 om biologiska samlingar och varför man har dem; herbariet får gärna bidra. Utställningen är ännu på idéstadiet men man skulle kunna berätta om vilka som samlade in, om forskningsresor, hur man samlar idag jämfört med tidigare och hur man använder insamlat material.

V i s n i n g a r o c h f ö r e d r a g

GNM har visningar internt samt dagar för allmänheten som är mycket uppskattade. Herbariet har i dagsläget inga föredrag, däremot några visningar då och då. I samband med "Årets floristiktävling" varje år kommer ca 150 barn på besök. Sveriges mykologiska förening har haft visning på herbariet i samband med sin årsstämma, fler ideella föreningar kanske vore intresserade om de visste att möjligheten fanns.

Visning av herbariet skulle kunna läggas in i Botaniska trädgårdens program som en programpunkt en dag när trädgården har något annat event för allmänheten.

Länk från Botaniska trädgårdens hemsida

Då Göteborgs botaniska trädgård och herbariets historia tidigare varit gemensam så vore det lämpligt om det finns en kontaktuppgift till herbariet på trädgårdens hemsida. Mari föreslår att kontakt tas med Jenny Klingberg som arbetar med Botaniska trädgårdens hemsida.

§3 Handlingsplan 2016

Digitalisering av samlingarna är ett sätt att exponera samlingarna utåt

En av herbariets huvuduppgifter är att ta hand om samlingarna och göra dem tillgängliga för forskare och allmänhet. Lån samt digitalisering av samlingarna är en viktig del i detta.

Digitaliseringen sker dels genom att *etikettinformationen* skrivs in för hand (ungefär 10–15 000 per år och på 10 år har drygt 150 000 registreringar gjorts), dels *avbildas hela växtexemplar tillsammans med etiketterna* (massdigitalisering). Vid massdigitalisering får man med etiketten, men för att få detaljerad etikettdata (som lokaluppgifter) behövs det att man i efterhand använder sig av Citizien science eller liknande.

Massdigitalisering av herbariematerial genom samarbete med Riksarkivet i Fränsta

Herbariet får i veckan reda på om en SEIBER-ansökan beviljats eller ej.

SEIBER-projektets tanke är att man skannar 1/3 på plats (inköp av skanner som skannar 800–1000 exemplar om dagen) och skickar upp 2/3 till Fränsta där de gör resten. Herbariets samling skulle kunna gå att skanna in på 1–1,5 år.

Massdigitalisering utförd av ett företag i Nederländerna

I händelse av att herbariet inte får medel från SEIBER finns möjligheten att liksom herbariet i Oslo anlita ett nederländskt företag, Picturae, i Leiden för massdigitalisering. Picturae har ett samarbete med en firma i Surinam som gör etikettavskrift och man kan därför få både etikettinformation och växtmaterial digitaliserat parallellt. Picturae har kapacitet att skanna upp till 35 000 ark per dag, men snabbheten är avhängig hur stor upplösning man väljer att ha; herbariet önskar 600 ppi.

Hur finansieras digitaliseringen?

Herbariets digitalisering av etiketter bekostas av Artdatabanken. Massdigitaliseringens finansiering är en öppen fråga.

Tillgängliggörande av fysiskt herbariematerial

Utgör grunden för herbariets verksamhet!

Växterna bör vara rätt bestämda

För att samlingarna ska kunna vara lätt tillgängliga för forskare är det viktigt att växterna är rättbestämda. Herbariets personal arbetar i nuläget 'mer praktiskt än genomgripande' med artbestämning.

Mycket material behöver monteras

Herbariet har många pressade men omonterade växter som måste in i samlingarna – är materialet inte monterat är det inte tillgängligt för forskare.

Många dubletter finns

Herbariet har mycket dublettmaterial som legat i minst 20 år. Ewa Batorowicz skulle kunna avsätta en dag i veckan för att plocka ihop dubletter och skicka iväg. När material skickas ut får herbariet i gengäld in nytt material till samlingarna.

Tillgängliggörande av herbariets resurser i form av sekvensdata (DNA-BarCodes)

Via hemsidan skulle en besökare kunna söka på material i herbariet och få veta vilka typer och kollektioner som är sekvenserade. Kompletterande foton och sekvensdata på Genbank bör länkas till hemsidan.

Regelbunden insamling av vanliga svenska arter

Claes Persson planerar att sammanställa en lista över 25–50 vanliga vilda arter som bör samlas in med visst intervall (vart annat, vart tredje eller vart femte år). Insamlingen skulle kunna kombineras med en publik aktivitet, exempelvis kunde man ha den i samband med "De vilda blommornas dag". Insamlingen skulle kunna väcka allmänhetens intresse för växtinsamling och herbarier och materialet skulle utgöra en forskningsbank med miljödata för framtida forskare.

Flora of Ecuador

Flora of Ecuador tillhör sedan något år tillbaka herbariet. Det är ett projekt som professor Gunnar Harling igångsatte 1968. Första volymen utkom 1973 och hittills har det producerats 92 volymer om 6 000 arter. Man tror att det totalt finns 18 000 arter och med nuvarande produktionshastighet skulle det ta ytterligare ca 60 år innan floran vore klar. Tidigare fick herbariet stöd för tryckkostnader och arvode från VR men sedan 7–8 år lever projektet på besparingar och försäljningar av floran. Det finns ca 80 prenumeranter (nästan bara bibliotek) och kanske 100 ex säljs av varje volym. Herbariet vill snabba på utgivningen men brist på taxonomer villiga att göra revisioner samt otillräcklig finansiering hindrar. Finansieringen går med ständig förlust och snart är de sparade pengarna slut.

Hur kan Flora of Ecuador utvecklas?

En snyggare hemsida och möjlighet att ladda ned PDF-filer från hemsidan till en mindre kostnad (via Paypal t.ex.) kunde leda till ökad försäljning. Man skulle kunna låta någon annan ta hand om försäljningen.

Dokumentation

Herbariets dokumentation av policydokument som t.ex. lånehandlingar är fragmentarisk eller saknas och borde kunna förbättras. Riktlinjer för övervakning och kontroll av skadedjur bör upprättas – och sedan regelbundet följas upp.

§4 Finansieringsplan 2016

Finansiering för 2016

Herbariet finansieras år 2016 på ett liknande sätt som året dessförinnan. Föreståndare Claes Persson har en 50% tjänst och 1:e museiintendent Ellen Larsson, museiintendent Claes Gustafsson och administratör Ewa Batorowicz vardera en heltidstjänst. Bengt Oxelman har som styrgruppsordförande 5% tjänst. Utgifterna är på ca. 3,7 miljoner. Intäkterna från Artdatabanken om ca. 1,8 miljoner täcker hela Ellens lön och Claes Gustafssons halva.

Finansiering på institutionsnivå samt finansieringsplanen

I dag är finansieringen från institutionen nästan en miljon om året, men man vill dra sig undan detta ansvar. I utkastet till finansieringsplanen står att institutionen fortsättningsvis inte kan stå för en så stor del av medfinansieringen som den gör nu. Formuleringen bör ändras innan den skrivs under så att institutionen ändå garanterar någon form av överlevnad. Institutionen kommer sannolikt att få en ny ledning snart och vi inte vet hur den kommer ställa sig till herbariet.

'Medfinansiering' bör i finansieringsplanen genomgående ersättas med 'finansiering'. Det behövs ett förtydligande om vad som saknas på herbariet och vad man har för avsikter. Det ser inte ut som Rogers lön för 30% är medtagen i kostnadsammansättningen. Det står att 30% motsvarar ca 270 000 kr i OH, men hur har man räknat?

Finansiering på fakultetsnivå

Sedan ca. 10 år tillbaka får herbariet ett 'utredningsbidrag' om en miljon kronor om året från fakulteten.

Finansiering på universitetsnivå och extern finansiering

Herbariet är numer en infrastruktur av nationell betydelse som ligger på GU-nivå. Men trots att GU har inrättat herbariet som en infrastruktur så står herbariet utan finansiering från GU centralt. Vi måste argumentera för att det är ett nationellt och internationellt åtagande att driva herbariet, och att dess samlingar är en *nödvändig* infrastruktur vars basverksamhet är GUs finansiella ansvar.

Det är viktigt med olika typer av projekt som kan dra in extern finansiering. 'Villigheten att stå för en basfinansiering ökar med externa anslag.'

Det är mycket viktigt att GU går ut med att herbariets verksamhet är viktig, annars är det stor risk för att externa finansiärer inte vill satsa några pengar.

I budgeten för 2016 har GU avsatt en viss summa för nationella infrastrukturer, men denna har ännu inte fördelats, man avvaktar VRs beslut år 2017. Under förutsättning att VR ger pengar till infrastrukturerna så kommer GU att medfinansiera, men endast då.

Artdatabankens medel till herbariet är avsedda att täcka de merkostnader som herbariet har för sitt arbete med Artdatabankens projekt. Artdatabanken ger ett tillskott när det finns en basfinansiering. Men har inte herbariet en basfinansiering så får herbariet inte heller några pengar från dem!

Vetenskapsrådet kan omöjligt finansiera samtliga infrastrukturer, 'det är ju ungefär som att säga att biblioteken ska finansieras av VR'. VR är behjälpliga vid uppstart av projekt som enskilda universitet inte kan klara på egen hand, men de tar inte över finansiellt ansvar från redan befintliga fungerande infrastrukturer och de tar inte heller ett långsiktigt ansvar för någon infrastruktur. Tanken med infrastrukturer måste vara att universiteten ska ta eget ansvar och finansiera egna infrastrukturer, inte att de ska vara medfinansiärer och nödvändigtvis få finansiellt stöd utifrån! Det kan finnas infrastrukturer på GU som har stor betydelse för GU, men som inte behöver vara nationella angelägenheter.

Finansiering av en nationell angelägenhet

Vilken långsiktig strategi ska vår styrgrupp ha när det gäller finansiering av herbariet som en nationell resurs? En samsyn inom NAMSA och SAMSA verkar i nuläget saknas. Man har tidigare diskuterat om Sveriges biologiska samlingar skulle ha en gemensam huvudman, men det blev inget med det. Man var bl.a. rädd för att små filialer i förhållande till Riksmuseet riskerade att bli uppfattade som för kostsamma och därför skulle läggas ned eller få sina resurser omfördelade.

§5 Framtida projekt, diskussion

Alex planerar att söka medel för att bilda ett 'Centrum för Biodiversitetsforskning vid Göteborgs Universitet' till våren. Varför ett biodiversitetscentrum i Göteborg? Huvudskälen är *decentralisering* (forskningen om biodiversitet är i nuläget koncentrerad till Stockholm och Uppsala) och *utvidgning/påbyggnad av befintlig forskningsstruktur* i Göteborg (medicin, human- och proteinforskning som bedrivs vid Sahlgrenska Core Facility). Dekanus positivt inställd. Biodiversitetscentret skulle vila på fyra grundpelare:

U p p t ä c k a – utgöra en knutpunkt mellan olika aktörer som har levande samlingar men även monterat material inom Göteborgsområdet – Naturhistoriska museet, Botaniska trädgården, Herbarium GB, Universeum, Sjöfartsmuseet Akvariet, Nordens Ark...

S t u d e r a – vara en samlingspunkt för olika kurser inom biodiversitet som erbjuds på olika utbildningsnivåer

F o r s k a – samlingspunkt för olika forskningsprojekt på olika institutioner i området. Etablera infrastruktur för morfologiska respektive genetiska studier. För att kunna

avbilda/fotografera morfologiska strukturer bra krävs redskap som t.ex. SEM (svepelektronmikroskop), TEM (transmissionsmikroskop). Om en gren av SciLifeLab etablerades i Göteborg skulle sekvensering av DNA kunna göras på plats och nära forskningen.

SciLifeLab – nyetablering i Göteborg med personal och maskiner (presekvensering, facilityrobotar). Man skulle kunna sekvensera alla svenska arter och alla sydamerikanska projektvis. Sekvensera 100 olika gener + BarCoding-gener för varje organism. Ersätta behovet av ett Swedish Barcode of Life Initiative.

Alex kommer ansöka om medel från Wallenbergstiftelsen (15–60 miljoner). Skulle de vilja satsa, så kanske man kan kalla centrumet för 'Wallenberg Biodiversity Center'.

§6 Framtida lokalisering

Ambitionen från GUs sida är att naturvetenskapen ska samlas på ett ställe i Göteborg, på Campus på Medicinareberget, och går flytten dit så är det tänkt att all infrastruktur, inklusive djuravdelning, fytotron och herbarium, ska följa med. Det vore visserligen en förlust för herbariet att förlora närheten till Botaniska trädgården, men om herbariet ensamt blev kvar i Botanhuset när alla andra i huset flyttade så skulle detta inte heller vara optimalt.

§7 Övrigt

Kommunikations-, handlings- och finansieringsplanerna skall årligen uppdateras och arkiveras.

Styrgruppen bör ha minst ett möte per termin.

Nästa möte: 2016-04-12 kl.11.00

Till kommande möte bör en verksamhetsberättelse för år 2015 ha sammanställts och man bör ha funderat över tänkbara förslag till en referensgrupp som ska utvärdera verksamheten.